СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 193. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 21-го серпня 1939. No. 193. Jersey City, N. J., Monday, August 21, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА ПОПИРАЄ АНГЛІЮ ПРОТИ ЯПОНІЇ

ВАШИНҐТОН. — Сомнер Велес, заступник секретаря стейту, подав до відома конференції преси, що американський уряд попирає становище, яке в економічних справах у Китаю заняв анґлійський уряд, котрий відкинув домагання японського уряду.

Американський уряд заняв становище проти японських домагань, які, на його думку, мусять зле відбитися на торговельні інтереси Злучених Держав.

АМЕРИКА Й КАНАДА ГОДЯТЬСЯ ЩОДО ЛЕТНИЧОЇ КОМУНІКАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд зробив угоду з канадійським урядом щодо правил, яких мають придержуватися підприємства для летничої комунікації при переїзді з одного краю до до другого.

Угода дає передовсім кожному краєві право возити свобідно людей і товари до другого краю.

МЕКСИКАНЦІ АТАКУЮТЬ АМЕРИКАНСЬКУ ПРЕСУ.

МЕКСИКО. — Ґенерал Альмасон, головний опозиційний кандидат на уряд президента Мексика, заявив у своїй розмові з представниками преси, що ґазети в теперішню пору повинні піддержувати мексиканський уряд у його переговорах з американським урядом за нафтові терени американських громадян, забрані мексиканським урядом.

Тимчасом мексиканська преса закидає американській пресі, що вона є рабинею нафтових інтересів.

„МИТНА ВІЙНА" МІЖ АМЕРИКОЮ Й МЕКСИКОМ?

МЕКСИКО. — Мексиканський уряд зніс 12-процентове мито на срібло, яке експортується з Мексика, а рівночасно підніс мито на експортоване золото, олово, мідь і цинк.

Зарядження явно звернене проти Злучених Держав, котрі недавно обнизили ціну срібла, якого їм доставляє передовсім Мексико.

ХОЧУТЬ КІНЦЯ ДЕПРЕСІЇ ВІД УРЯДУ.

ВАШИНҐТОН. — У своїм місячнім перегляді бизнесу Американська Федерація Праці взиває федеральний уряд привернути добрі часи, довівши до обєднання бизнесу й робітників для акції поширення продукції.

ФОРД НЕ ПОСЛУХАВ РІШЕННЯ РОБІТНИЧОЇ РАДИ.

ДІТРОЙТ (Мішіґен). — Фордова Моторова Корпорація відмовилася приняти назад на роботу 24 робітників, котрих приняти на роботу назад домагається Краєва Рада Робітничих Відносин. Мовляв, приняти це рішення рівнялосяб відібранню свободи слова Фордові.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗАВІСИЛА ЮНІЮ.

АТЛЕНТИК СИТІ (Ню Джерзі). — Виконний уряд Американської Федерації Праці завісив у членських правах друкарську юнію, одну з основниць Федерації, за те, що вона не заплатила розмету на боротьбу проти Конґресу Промислової Орґанізації.

Федерація каже, що поки друкарська юнія не заплатить уповні своєї пайки в сумі 22 тисячі долярів, її представники не можуть брати участи в нарадах і рішеннях Федерації.

СТАВЛЯТЬ НА СУД ЗА ЗАВОРУШЕННЯ ДОПОМОГОВИХ РОБІТНИКІВ.

СТ. ПОЛ (Мінесота). — Проти 70 робітників, що брали участь у недавніх заворушеннях допомогових робітників, федеральний суд почав судові доходження. Уряд не подає до публичного відома цих осіб. Думає він поставити їх на суд, як обвинувачених за поважні злочини.

АВТОМОБІЛЬНІ РОБІТНИКИ ПРОТИ ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

ДІТРОЙТ. — Підчас голосування в фабриках автомобільного підприємства Пекарда за юнію Американської Федерації Праці подали свої голоси 1,547 робітників, за юнію Конґресу Промислової Орґанізації 6,090 робітників.

БУВША ЧЛЕНКА „БУНДУ" ЗІЗНАЄ ПРОТИ НЬОГО.

ВАШИНҐТОН. — Перед конґресовим комітетом для розсліду неамериканських акцій станула в пятницю як свідок 19-літня Гелена Вурос, котра була колись членкою Німецько-Американського Бунду і їздила навіть до Німеччини на спеціяльні курси „Бунду".

Її зізнання противилися зізнанням Фріца Куна, провідника „Бунду", котрий представляв „Бунд" як патріотичну, демократичну і проамериканську орґанізацію. Вона представляє „Бунд" за орґанізацію, яка ширить націстичну ідеольоґію, що між іншим голосить опанування світу, в тому й Америки, німцями.

Дівчина заявила, що до „Бунду" зразила її передовсім неморальна поведінка лідерів „Бунду" до дівчат.

НА ВАКАЦІЯХ.

Навіть підчас свого вакаційного кружляння на кораблі „Тоскалуса" здовж канадійських берегів президент Рузвелт, як видно зо світлини, слідкує уважно за пресою. Його син Френклин і жінка останнього власне принесли йому витинок з ґазети, і президент його перечитує докладно.

ПРОБУЮТЬ РЯТУВАТИ ВИСТАВУ ПЕРЕД НЕДОБОРАМИ.

Щоб не допустити Корпорацію Світової Вистави в Ню Йорку до банкротства, дирекція Корпорації постановила зменшити видатки вистави. Зменшено передовсім число робітників, чим заощаджено $1,000 на день; іншими ощадностями Корпорація сподівається довести висоту ощадностей до $5,500 на день.

ЯЗВА ГУСЕНИЦЬ.

Внаслідок довготривалої посухи появилася в Городенці язва гусениць, що наробила багато шкід, перш за все на порічках.

ЛЕТЯТЬ ДО СТРАТОСФЕРИ.

Стратосфериний бальон „Ґвязда Польскі" полетить ц. р. до стратосфери з Хохолівської Долини, або зо Славська.

ВИСЕЛЕННЯ ЧУЖИНЦЯ.

На припоручення адміністраційної влади виселено з Польщі до Румунії Константина Фанту, румунського громадянина, що виривав без болю пальцями зуби.

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОНСУЛЯТ У ЛЬВОВІ.

Анґлійський віцеконсулят у Львові піднесли до ступня консуляту. Становище консуля займає Джордж Джонфрі Мідлтон.

ТЕРЕСА НОЙМАН ЖИВЕ!

Німецька преса заперечила вістку про смерть славної стиґматички Тереси Нойман, яку поширили французька та анґлійська преса.

ВКРАЛИ 800 ЛІТРІВ СМЕТАНИ.

З молочарні в Маґерові, равського пов., вкрали разом з баньками 800 літрів сметани. Злодіїв приловила поліція із добичею.

МОЛОЧАРСЬКИЙ СТРАЙК ЗНИЖИВ СКІЛЬКІСТЬ МОЛОКА НА 37%.

Місто Ню Йорк починає вже відчувати недостачу молока внаслідок страйку молочарів. Міський уряд каже, що через страйк у четвер доставлено до міста 37% менше молока, як звичайно. Страйк зазначився знову насильствами. Міста діткнені браком молока, починають уже думати про якусь акцію рятунку.

НАУКОВІ ДОСЛІДИ В ЕТІОПІЇ.

В Аддіс Абебі створено наукову орґанізацію для дослідів над археольоґією, етнографією й історією Етіопії. Досліди охоплять цілу територію Етіопії.

20 ГНІЗД ЗАГОНОВОЇ ШЛЯХТИ В БРІДЩИНІ.

У Бродах відбувся повітовий зїзд загонової шляхти. У зїзді взяло уасть 160 делеґатів із 20 гнізд.

ПЕРЕВИШКІЛ ЛІКАРІВ У ШВЕЦІЇ.

Військова санітарна влада в Швеції випрацьовує плян обовязкового військового перевишколу шведських лікарів у ділянках військової хірурґії та протиґазової служби.

БУВ 20 ХВИЛИН ПІД ВОДОЮ.

У Ґдині втопився в морі 14-літній хлопець. З води видобули його по 20 хвилинах. Лікар дав йому застрик і застосував штучне віддихання; хлопець ожив.

АНТРОПОЛЬОҐІЧНІ ДОСЛІДИ У СТРИЙЩИНІ.

До Бриґідав, пов. Стрий, приїхала антропольоґічна експедиція з інституту полуднево-східніх земель зо Львова, де 10 днів буде переводити антропольоґічні досліди місцевого населення.

ПЛЯНУЮТЬ ОРҐАНІЗАЦІЮ ДЛЯ ОБОРОНИ ДЕМОКРАТІЇ.

Конґрес Виховання до Демократії в Ню Йорку приступив по трьох днях нарад до оброблення пляну постійної орґанізації для оборони демократії. Орґанізація мала би бути інтернаціональна, себто обняти всі краї світу.

ЖЕНЕВСЬКА ПРАДО - ВИСТАВА В ШТУЧНОМУ ОСВІТЛЕННІ.

Щоб, як це було передбачено в програмі, вможливити глядачам відвідувати і в вечірніх годинах виставу мистецьких творів мадридського Прадо, що її відкрили 8. червня у женевському міському Музеї Мистецтв, заведено в цьому будинку окрему нову електричну інсталяцію, що почала функціонувати в пятницю, 9. червня. Вислід перейшов усі сподівання. Виявляється, що ріжні твори мистецтва, передовсім малюнки Ґої, під впливом штучного світла дістали більшу розкішність і тепла, ніж у день. Цей досвід довів до того, що багато приклонників мистецтва, що хочуть відвідувати виставу вечором у тиші, користають із цього вдогіднення. Такий спосіб буде втриманий до кінця вистави, тобто до кінця серпня.

ЖІНКА — ЦЕНЗОР ФІЛЬМ У ДАНІЇ.

Міністерство справедливости Данії призначило паню Боділь Беґтруп цензором фільм. В офіційній мотивації цього призначення подано, що одним із трьох державних фільмових цензорів мусить бути жінка, бо жінки й дівчата є у великому проценті кіновими глядачами.

Боділь Беґтруп є заступницею предсідниці „Національної Ради данських жінок".

РОЗВАЗАЛИ УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТСЬКІ Т-ВА У ЛЬВОВІ.

Сенат львівського університету припинив діяльність на час 6 місяців таких українських студентських товариств: „Бандурист", „Правнича Громада" і „Медична Громада". Причиною припинення мала би бути протистатутова й нелеґальна праця виділів і поодиноких членів цих товариств.

ЗАГАДКОВА СМЕРТЬ СТУДЕНТА БОГОСЛОВІЇ.

На полях під Скниловом біля Львова знайшли вночі труп 25-літнього Дмитра Карпа, питомця Духовної Академії у Львові, що тимчасово перебував у домі о. Т. Ковалюка, пароха в Скнилові. Досі не вдалося ствердити чи Дмитро Карпо поповнив самогубство, чи згинув від кулі.

ХМАРОЛІМ НАД БІБРЕЧЧИНОЮ.

Над селами Девятники, Ятвяги, Орішківці й ін. в Бібреччині пройшов хмаролім. Вода наробила багато шкід. М. ін. вода виполокала з ґрунтів картоплю і її мусіли вдруге засаджувати.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА ВМАШИРУВАЛИ ДО СЛОВАЧЧИНИ

БРАТИСЛАВА. — Німецькі війська вмашерували на територію Словаччини і скупчились головно у смузі, що межує з Польщею. Вмашерування німецьких військ наступило внаслідок мілітарного договору Словаччини й Німеччини, на основі якого, на випадок війни, Словаччина має віддати до німецької диспозиції всі свої ресурси, а навіть поставити під німецьке командування свою армію. Та армія має нині коло 30,000 сталого війська, а коло 300,000 резерви. У Братиславі буде наставлений мілітарний німецький ґубернатор. Дехто є тої думки, що тим Німеччина фактично взяла Словаччину під свій протекторат, так як зробила з Чехією.

НІМЦІ ГОТОВІ ДО НАПАДУ.

БЕРЛІН. — Представник німецького уряду заявив, що Німеччина готова до війни і що тепер вона навіть не думає переговорювати. Слова скінчились, тепер наступить ділання, говорив він. Та притім німецька преса складає вину на Британію, що заохочує Польщу до опору. Маленька надія рятунку на мир, говорять німецькі ґазети, могла би бути в тому, колиб Анґлія натиснула на Польщу. Німецька преса далі веде гостру протипольську кампанію, кажучи, що польська влада дотепер арештувала коло 8,000 німців.

МАДЯРЩИНА В СКРУТНІМ ПОЛОЖЕННІ.

БУДАПЕШТ. — Мадярщина не хоче воювати проти Польщі, але вона так замотана в сітях німецьких впливів, що не може визволитись. Німецькі ґазети отверто заявляють, що Мадярщина відразу піде разом з німцями на випадок війни. Деякі мадярські ґазети протестують і кажуть, що це ще не ясна справа. Німці натискають на уряд премієра Телекія зо споду, при помочі мадярської націстичної партії, яка має широку популярність серед мадярських нижчих і середніх кляс. Мадярщина є фактично націстична, говорить кореспондент „Ню Йорк Таймсу". Він також каже, що німецький уряд незадоволений з теперішнього мадярського уряду тим, що він поборює націстичний рух у Мадярщині і що зле поводиться на окупованій території Карпатської України та зо словаками. Телекі мабуть уступить.

МІНІСТЕР ЧАКІ В РИМІ.

РИМ. — Мадярський міністер Чакі поїхав з нарад із Рібентропом та Гітлером просто до Риму, на наради з Чіяном і Мусолінієм. Говорять, що це знак великої небезпеки вибуху війни. Бо Чакі поїхав до Італії тому, щоб рятуватись перед війною з Польщею, до якої змушують Мадярщину німці. Він знає, що й Італія не дуже собі бажає такої війни. Він думає, що Італія ще зможе відвернути вибух. Що побачення з Чакієм мусіло бути важне, вказує факт, що відразу приняв його міністер Чіяно, а опісля Мусоліні. Чіяно на той час мав замовлене побачення з французьким, анґлійським і американським амбасадором. Та він відложив те побачення і дотепер згадані амбасадори не могли з ним побачитись. А французький амбасадор привіз зо собою спеціяльне письмо до Чіяна від премієра Далядіє. Проте Чіяно відмовився його побачити. Цей факт також уважають за доказ, що положення безнадійне і що війна вибухне незадовго. Дехто навіть припускає, що на 27 цього місяця, в річницю боротьби під Таненберґом.

БОРОТЬБА ЗА ДОМІНАЦІЮ ЕВРОПИ.

РИҐА (Латвія). — Відомий політичний знавець, Джан Ґунтер, доносить з Европи до „Ню Йорк Таймсу", що війна, коли вибухне ніби за Данціґ, цілком не буде за Данціґ. Бо те місто вже фактично є вцілості в посіданні німців. Що уряд у Берліні скаже те й данціґські громадяни роблять. Війна буде за домінацію в Европі. В ній по одним боці як головний партнер буде стояти Велика Британія з ціллю зберегти свої посідання і свої впливи, а з другого наступаючий німецький імперіялізм, що хоче безоглядних впливів в Европі.

НІМЦІ ЗЄДНУЮТЬ СОБІ УКРАЇНЦІВ.

БЕРЛІН. — Французьке пресове бюро Аваса доносить, що німецький уряд звернувся з письмом до тамошніх українських орґанізацій, щоб вони давали йому інформації і факти про переслідування українців у Польщі. Німці, говорить згадане бюро, хочуть у той спосіб перехилити українців на свій бік, і обіцяють їм через натиск на Польщу виборити повну автономію.

СОВЄТИ ХВАЛЯТЬСЯ СИЛОЮ.

МОСВВА. — Совєти влаштували летунську параду, щоби при помочи неї показати приявним анґлійським і французьким ґенералам свою силу. Знавці твердять, що та парада, хоч гарно виглядала для цивільних людей, з фахово-мілітарного боку не мала ніякого значіння.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОНҐРЕС І ІМІҐРАНТИ

Перша сесія 76. конґресу закінчилася 5. серпня, не ухваливши ні одного з заповіджених законів, звернених проти іміґрантів. Зате вона ухвалила два закони, корисні для іміґрантів, і ці закони вже дістали підпис президента. Один з тих законів дає нагоду леґалізувати свій побут усім тим, що прибули сюди нелеґально перед 1. липня 1924. року, а другий признає іміґраційному урядові додаткові фонди на приспішення іміґрантських справ.

Не зважаючи на такий вислід цієї сесії конґресу, іміґранти не можуть сісти з заложеними руками й почуватися певними, що цей конґрес у найближчій сесії поведеться супроти іміґрантів коректно. Саме біжуче політичне життя в Америці приносить аж надто багато фактів, які вказують, що іміґранти не сміють тепер сидіти, але мусять робити все можливе, щоб конґрес не захотів ухвалити якого нового драконського закону проти іміґрантів.

Вже сама передвоєнна гістерія, що росте й в Америці під впливом загострення европейської ситуації, може довести до гострих законів проти іміґрантів, або, як це звичайно називається, проти „чужинців".

До чого здібні гістеричні законодавці, видно хочби з радіової промови, котру розіслано по всій Америці в четвер вечором, а котру виголосив відомий ненависник „чужинців", алабамський сенатор Кепер. Він запропонував у цій промові не більше й не менше, лише те, щоб конґрес ухвалив закон, на основі котрого іміґранти малиб дістати щось у роді ультиматуму: мали би вони стати громадянами Америки впродовж року, а ті, що цього в цьому речинці не зробилиб, мали би бути з Америки депортовані.

Що більше, сенатор радив, щоб уряд зробив якісь кроки проти вмішування чужинців в американські справи. „Нам не треба в Америці людей, що ставлять криску між своєю народністю й американством", говорив менше-більше сенатор. „І ми не маємо місця для тих, що хочуть бути льояльними для якогось чужого уряду".

У той самий час у конґресовім комітеті для розсліду так званих неамериканських акцій один конґресмен закидав Фріцові Кунові, провідникові Німецько-Американського Бунду, зацікавлення европейськими справами так, начеб таке зацікавлення було противне його обовязкам як американського громадянина.

Того роду факти вказують, куди йдуть настрої американського громадянства, головно тої частини громадянства, що вважає себе носієм американського націоналізму. До чого може довести така ідеольоґія, якби вона знайшла собі поважну підпору серед громадянства, можемо легко догадатися. Деякий передсмак того маємо з часів світової війни й з перших років по її закінченні. Лише що цим разом справа не стане на старих взірцях, але певно піде дальше вперед.

Ніякому іміґрантові не вільно сидіти бездільно, коли в його прибраній вітчині розбурхується пропаґанда, що може йому наробити багато клопотів.

Тернистий шлях українців під Польщею

Крокодилячі сльози польської преси над „жалюгідною" долею чехів, супроти котрих подобалося було Польщі ще перед роком, у ролі профанатора трупів, забираючи Заользя, й зворушливі скарги на „жалюгідну" залежність Словаччини, заледви чи зможуть відвернути увагу зовнішнього світу від траґедії іншого „словянського брата", від української національної групи на східних територіях Польщі. Середниками, що при їхній помочі Польща прилучила ті території з майже девять міліонами українців, є зломання слова й насильно, а безперервне ломання слова й все свіже насильство являються середниками, що ними хочеться вдержати ту українську землю під польською суверенністю.

У Версаю ще не визначено остаточно границі Польщі на сході. До того часу хрестна дорога українського народу вже перетривала цілі століття. Той колись незалежний нарід, що говорить власною мовою, що має власну літературу, і що ним колись правили власні володарі, належить до найбільших націй Европи. За австрійського панування той нарід був зданий на ласку й неласку поляків, котрі там, хоча їх скількість мала, мають великі посілості. Поляки грали на дворі Габсбурґів велику ролю, а українці належали переважно до нижчих суспільних верств. В більшості були вони дрібними хліборобами і коли в 1849 р. знесено в давній Австрії панщину, то, щоправда, могли вони трохи відідхнути, та польські гнобителі вишукали нові середники, щоб їх гнобити. Відповідало це тільки правдивій польській наївності, як поляки під московським пануванням в часі їхнього повстання в 1863 році сподівалися, що українці радо поможуть своїм гнобителям привернути їм їхню стару, польську велич. Від українців, що ніколи не переставали боротися за свої національні права й свою незалежність, поляки вже тоді дістали енерґійну відмову. Замордування польського намісника в східній Галичині, що його доконав у 1908 році український студент, знов пригадало світові, що це був життєвий відрух сильного народу проти понижуючого положення.

З вибухом світової війни знову віджили українські надії на визволення. Клич про самовизначення народів спалахнув і серед українців. Вони заявилися за самоозначення, створили свій уряд з осідком у Львові та зорґанізували власну армію, що її недостаточне узброєння та брак муніції доповнювала націоналістична готовість до жертв. Зпочатку українці зуміли вдержатися на всіх позиціях проти всіх сторін та зробили багато перешкод полякам, що тільки що по подарованню їм державної незалежности в своїй глупій манії знову мріяли про велику Польщу від Балтику до Чорного моря. Діялося це в тому часі при кінці 1918 р., коли то „Польскі Комітет Народови" в Парижі робив натиск на союзні держави, щоб дали свою згоду переправодити на схід армію Галлера, зложену з трьох модерно узброєних дивізій, що їх зорґанізовано у Франції, переважно дезертирів та воєнних полонених. На сході вони мали етноґрафічно чисто польські території. Завдяки безпосередній піддержці французів далекосяглих польських експанзійних бажань, підступ удався. Відділи армії Галлера дістали ще й офіціяльне поручення здержувати дальший напір на захід большевиків, та в кожному разі не були призначені до боротьби з українцями. Правда, ґенерал Галлер не міг перешкодити в тому, що червоні зайняли Вильно й посувалися до лінії Пинськ—Ліда—Берестє Литовське, та зате старався здобути лаври деінде, а саме він вирушив дальше на південь, на Українську Національну Армію. А до Парижу тимчасом все йшли повідомлення, що воюється тільки проти червоних.

Та українці кинулися до оборони й у червні 1919 року їм вдалося перейняти офензиву й проломити польський фронт. Та проте з браку амуніції побідники українці мусіли уступити до колишньої російської границі, а відважні відділи галерчиків тимчасом помалу за ними, але все таки досягом українських баґнетів. Вмаршу поляків до східної Галичини було вже забагато навіть для самої Ради Чотирьох у Парижі. На основі української скарги Рада притягнула поляків до відповідальности й прийшло... до жахливого висліду, що поляки вкінці в днях 25-го червня, дістали повновласть зайняти цілу Галичину, під умовою, що гарантують життя й майно мирного населення. Того, що зломив слово, знов іменовано мужем довіря. Військова окупація. згідно з рішенням з дня 23-го лютого 1921 року, не мала ще обоснованих правного стану. Та коли Анґлія домагалася вирішення, польський сойм вважав, що для приспання недовіря союзних держав і він мусить щось зробити. Він у дні 26-го вересня ухвалив повну автономію для східної Галичини й той порожний польський жест вже вистарчав Раді Амбасадорів за гарантію прав українців на самостійність. В днях 15-го травня 1923 року устілено польську східню границю й східню Галичину втягнено до польської території. Останньою причиною того рішення були: іґнорації майже в усіх східньо-европейських питаннях, знехтування й погорда українськими правами та апетит анґлійських і французьких фінансових груп на східньо - галицькі нафтові терени. Правда, конференція амбасадорів покликалася ще й на польську ухвалу створити для східної Галичини автономний уряд. Та здійсненням того жадна зо згаданих великодержав більше не турбувалася.

Сповидність було задержано, а Польща однак мала вільне поле до безприкладної політики гноблення відносно українців. Як на кпини, писав тоді „Тан": „Польща, що вже довершила великого діла відбудови, зуміє й для Галичини створити можливості розвитку та перемінити ту величну провінцію в країну праці, що з неї користати буде ціла Европа". Французькі нафтові потентати дійсно ту користь відчували, але зубожіння місцевого населення аж тепер доперва мало зачатися. У вичутті прийдешности львівське „Діло" писало: „Паризькеї рішення для нас не існує. Сила побідила право".

Коли в днях 18-го березня 1923 року безконечний український похід спонтанно рушив до львівської катедри святого Юра, центра українського національного життя, й там спільною присягою ствердив, що ніколи не стерпить насильства, на безборонні маси наскочила з усіх сторін з голими шаблями славна польська кінного та так немилосердно била голови шаблями й прикладами крісів мужчин, жінок, дітей і старців, що вулиці були червоні від крови. Від того часу польське військо мало вже часто нагоду здобувати нові лаври подібними геройськими подвигами.

Нині українці живуть як у тюрмі. На кожному кроці переслідує їх поліція. Без відома поліції вони не можуть подорожувати в нутрі краю, а на подорож за границю взагалі ніхто ніколи з українців не дістає жадного позволення. Всякі зїзди, збори та публичні мови, поліція з правила забороняє. При виборах до сойму чи громадських рад завсіди перескаджається сваволею, щоб українці у важніших громадах не дістали більшости. Осягнути це не важко, бо цілі виборчі листи уневажнюється, а тисячі українців з виборчих лист вичеркається. В українській столиці у Львові вибрано в травні б. р., до Міської Ради 64 поляків і 16 жидів, та однач ні одного українця. Українське національне почування вважається каригідним, національні партії є прямо заборонені а їх прихильників безоглядно переслідується. Членів нелеґальної ОУН (Орґанізації Українських Націоналістів) майже кожного дня засуджується на високі кари тюрми до 8 літ. Не минає ні одного тижня, щоб відомі українські щоденники „Діло" та „Українські Вісті" не були сконфісковані. До того вистарчає вже тільки обєктивне подання факту. Урядове виховання українців на добрих польських громадян починається очевидно від їх фінансового здирання. Стисло перестерігається того, щоби українці брали участь в підписуванні всяких суспільних позичок або в користь польських інституцій або на польські державні цілі. На впертих роблять майстерний натиск поліція й уряди. Квітуча українська кооперація, що й саме являється доброю помічью для незаможного малоземельного селянина, є вже від давна тріскою в оці поляків. На низові кооперативи накладається безправно всякі надзвичайні податки, а якщо вони є нестягальні, тоді платить кооперативна централя. Як довго вони ще зможуть видержати той фінансовий натиск, є у всякому разі питанням, бож вони не можуть числити на жадні кредити з польських державних фондів. Середником до господарського зубожіння українців являється і гранична смуга. Набути землю — є для українця прямо не можливим і навіть при спадщинах робиться всякі можливі трудноші. Це, що українців не допускається до купна при парцеляції земельних дібр, є для поляків справою само собою зрозумілою. Українець не тільки що не може дістати посади вищого державного урядовця ні військового старшини, але навіть щораз більше проганяється українців з нижчих державних посад.

В 1922 році було в східній Галичині ще майже 3,000 українських шкіл; нині вони з винятком кількохсот зліквідовані й перемінені на польські школи. Таксамо переслідується й гнобиться шкільництво. Школи замикається, відбирається права навчання та примушується вчити польською мовою. З огляду на добре вражіння, приобіцяного українцям у 1922 році власний университет. Очевидно, що з того нічого не вийшло. Натомісць нині у всіх польських високих школах існує у українців нумерус клявзус, щоб у той спосіб знищити українську інтеліґенцію. Читальні найстаршої української культурної орґанізації „Просвіти", які польська поліція підозріло контролює, по черзі замикається, немило бачені заряди заступається іншими, а на забудування нападає й нищить польська вулиця. Український театр у Львові заборонений вже від 10 літ. Українську спортову площу у Львові вивласнено без якихнебудь правних причин. А та хвиля руїни розтягається також навіть на українські дитячі садки.

Велику ролю в розвитку українського національного життя відіграє греко-католицька церква під проводом старого архиєпископа Шептицького. Щоби запобігти її поширюванні, українцям заборонюється. переходити з православя на греко-католицизм, а притому всіми середниками змушується українців переходити на римо - католицизм, котрий вважається „польським". Безоглядну війну ведеться проти нижчого українського духовенства. Наприклад засуджується до 2 літ тюрми тих, що в метриках вписуються не польським а тільки українським письмом. В останніх двох роках мало місце вже 1,600 засудів українських священиків. Число арештованих духовних досягнуло в тому самому часі 500 осіб. Не здержується також цькування проти особи самого достойника митрополита.

Та найбільшою культурною ганьбою в книзі польської історії будуть вписані бруталні військові пацифікації переводжувані на українцях. Особливо відомою сталася скаженина польської солдатески в роках 1930 і 1938. Поляки можуть собі приписувати славу, що винайшли той новий патентовий середник гноблення невдоволення частини суспільности. В часі тих акцій замордовано з неймовірною жорстокістю та звірячим садизмом сотки українців. Українців мучено в найстрашніший спосіб, спалено безчисленну скількість домів як приватних так і українських орґанізацій, знищено й спалено церкви, пущено з димом цілі українські села.

Але все, що може повстати для гноблення й винищування чужої національности, трусива зрада, ганебне ломання слова чи бестіяльське насильство, все це уступає безмірному, найбільш ошалілому шовінізмові, що всьому тому згори уділює розгрішення. Але й у нутрі польщини ніхто не піднесе руки протесту проти покористування тими методами. Навпаки, військові й політики роблять усе, щоб тільки долити ще до вогню оливи. Вони навіть колишні міністри як пан Станислав Ґрабскі вірять, що відсвіжать свою колишню славу як державних мужів, коли вони публіцистикою причиняться до скріплення гнету чужої національної ґрупи.

Жидівська фільософія.

Учитель: Кілько є 70 і 80?

Жидок: Злотий і пятьдесять ґрошів, пане професор!

З БОЇВ ЗА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

(13)

Хлопці, бачачи перед собою переважаючу силу, всеж таки зброї не зложили, наладували кріси, стали під мур та заявили, що як впаде один стріл від сторони чехів, то вони дадуть сальву, хоч їх було лиш три. Заявили теж, що лиш на приказ своєї команди відложать зброю. Отже військо й поліцаї були безрадні. Закликали телефонічно команду Січи. Прийшов Січовик-підстаршина, дав приказ. „На рамя кріс", та пішов з ними на поліцію, де зложили „офіціяльно" зброю.

Між тими трьома Січовиками був Василь Мороз з Дрогобиччини.

Напруження тим загострювалося, „же січаці нехтелі одложіті збрань". („Січаці" — так прозивали чехи наших Січовиків. — Прим. О. Шинкаренка).

Поготівля тревало дальше й було все гостріше, так, що в вівторок пів до шостої, дня 14. березня рано, два панцирні чеські авта приїхали під січову гостинницю та без жадної причини почали стріляти до вікон, бо знали, що там знаходиться січова команда. Хлопці, щоб оборонити штаб Січи, кількома гуртками вибігли з команди Січи при вул. Румунській на вулиці міста. Одна ґрупа пішла на міський уряд, друга ґрупа, котра складалася з самих „говерлистів", вони мешкали в старім кіні та з нього вийшли, обсадили дім „Розенбавма".

Провідника Говерлі (відділ летючої ескадри) там ранено.

Третя ґрупа вдерлася до січової гостинниці, де між ними був пор. Кульчицький, як командант. Там були два вбиті.

Всіх убитих в числі 18 привезли на поліцію. Між ними Малимук і Проць, котрий згинув у Жіночій Січі.

(Потім чехи напали з січової гостинниці на січову команду, що вже знаємо з попереднього. — Прим. О. Шинкаренка).

Середа, 15. березня 1939.

Чехи до останньої хвилини не уступали з касарень, під охороною панцирників вивозили автами все добро. Нашу сторожу не допускали. Коло 2. год. попол. чехи відійшли. Наші зараз усе заняли. Також обсадили ми касарню біля Ізи (Левусь зо своїм відділом).

Січовики почали роздавати зброю тим, котрі приходили з сіл та відходили на фронт у сторону Королева.

Тимчасом наближалися мадяри до Хусту. Відтинок, який був менше загрожений, але важний для відступу від Тиси до стації, тримав пор. Цуга зо своїми хлопцями, між котрими впав на пероні Михайло Андрушків (Ханцьо) — один буковинець, що був ранений у лікоть. Перед сильною навалою мадярів не могли вдержати фронту, всіли на автобус та відїхали в сторону Сокирнецьк. Стали на дорозі та зустріли другу ґрупу, котра була в Сокирницях під проводом пор. Сулятицького.

Нівицького післали до Золотарева з ґрупою селян, які дістали зброю (4), де він мав організувати оборону, а рівночасно це був звязковий відділ, який мав безпосередню лучбу з головною частиною Січи.

Нівицький відійшов. По дорозі стежі доносили, що Хуст уже занятий мадярами, а головна частина всіх українців відступила на Тячів. Селяни, чуючи таку вістку, стали тріважитись та з недовірям дивитися й відноситися до Січовиків, очікуючи, що прийдуть мадяри. Перед вечором хотіли розбігтись. Так ми розійшлися.

В Золотареві стрітив я проф. Рішка й інших, котрі приїхали з Хусту, радили мені (то є Нівицькому) сідати з ними. Так я виїхав до Драгова. По дорозі я порозумівся з тими, що сиділи в авті (не можу з відомих причин подати назвиськ), що я хочу дістатися до гурту Січовиків, віддали мені авто до диспозиції, та з Драгова до Буштина мав мене шофер відвезти. Ідучи дорогою, стрічаю чотирьох Січовиків, котрі їхали мотоциклями, між якими я пізнав Вол. Андрушкова, який був командантом гарнізонів від Драгова вгору. Той сказав мені, щоб я вернувся та не їхав до Буштина, бо ціла ґрупа вернулася на Драгово тому, що мадяри відтяли дорогу в Тячові та Хуст обсадили.

Вертаюсь автом до Драгова і чекаю до рана. Не дочекався тої ґрупи, бо ґрупа перед Драговом вернулася в сторону Углі. Тільки три Січовики прийшли до Драгова, які випередили цілу кольону, та не знали, куди вона піде.

Не діждавшись кольони в год. 4-тій рано, рушили ми в дорогу на Углю. В Драгові я перебрався в цивільне убрання, лишаючи наплечник, плащ і січовий одяг селянинові. Також йому лишив і кріс, а взяв собі револьвер та 50 набоїв, бо мадярони-кацапи по дорозі розброювали.

Під Углею стрітили ми 6 людей, які відпочивали під горбок, а селянин з зимівки доносив їм їсти. Між ними були: як провідник Продан, десятник 45 п. полку чеського; булавний-Січовик Левусь, Сірий, Брус, Щур і ще два. Навівшися там, рушили ми дальше в дорогу, яку нам показав 72-літній дідусь. Та щоб оминути лихо по дорозі, пішли ми в сторону Малих Угольок, та в одного тамже селянина заночували. Пятниця, 17. березня. Того селянина, в котрого ми ночували, вислали як розвідчика до Углі та до Вел. Угольки. Рано приніс відомості, що всі Січовики, які переходили через Углю, пішли в сторону Бичкова, залишаючи за собою великий державний автобус. Селянин, показуючи дорогу, випровадив нас аж до Нересниці, де повівали вже мадярські прапори. Селянин нас попрощав з плачем.

На наш прихід прапори поскидали.

Дальше прийшли ми до Ґанич. Село майже жидівське. Була субота, 18-го березня 1939. Жиди в святочнім настрою почали нас витати як мадярів, співаючи мадярські пісні, з мадярськими трикольорами. Демонстраційно нас витали. Та було велике для них розчарування, як мусіли все скидати та співати українські пісні...

Дальше наше село було Калинни.

(Далі буде).

•З ДНЯ•

МАТЕРІЯЛИ ДО ЄДНОСТИ.

II.

Чи пригадують собі читачі, як гостро виступали наші „гетьманці" проти того, коли їм хтось закинув, що Скоропадський продав Мадярщині Карпатську Україну? На такий закид їх огортала лють і вони безконтрольно випускали з себе слова грубої лайки.

А ось тепер самі гетьманці признаються до того, що Карпатською Україною з мадярами торгували, а навіть зреклись Карпатської України на користь Мадярщини, мовляв, за те, що Мадярщина поможе увільнити Україну від большевиків.

ЩО ПИШУТЬ ГЕТЬМАНЦІ.

В кінцевій частині комунікату пресового відділу гетьманської управи, друкованім у шікаґовськім гетьманськім „Нашім Стягу" 12. серпня ц. р. пишеться між іншим таке:

„Ще в 1920 році бувший дипльоматичний представник Української Держави у Відні, Вячеслав Липинський, користаючися своїми звязками серед мадярської дипльоматії, вів переговори з мадярськими правлячими колами про підтримку українського протибольшевицького визвольного руху. Переговори ці нічого реального не дали. Аж у 1929 році з почину гетьманського центру і за його участю відновилися ті переговори і повстала конкретна ідея середньо - европейського бльоку держав для боротьби з Советами... Чехословаччина не входила в рахунок зовсім як держава антантської і совєтської орієнтації. Без участи Мадярщини такий бльок, а значить і конкретна допомога Радянській Україні, тоді були нездійснимі. З другого боку, Мадярщина вимагала за свою поміч у цім ділі того, щоб Україна, коли здобуде за поміччю мадярів самостійність, не перечилаб приєднанню української частини Чехословацької Республики до Мадярщини на автономних основах. **Мадярщині обіцяно, що коли за її поміччю Радянська Україна буде від советської влади звільнена, то на згадану вимогу Мадярщини зговиться"** (підкреслення наші).

ОТЖЕ ГЕТЬМАНЦІ ЗГОДИЛИСЯ.

Бачимо з цього виразно, що гетьманські політики таки згодились відступити Мадярщині Карпатську Україну, ніби за ціну помочи увільнення України від большевиків. Яку саме поміч, не сказано. Зате про ту поміч згадує в своїм отвертім листі, поміщенім у „Ділі" 1930 р. сам Вячеслав Липинський, і каже, що та поміч заключалась у тому, що мадярі мали заплатити гетьманському центрові 50,000 пенґів. Але не заплатили, бо Скоропадський вручив їм підписаний документ зречення Карпатської України, ще заки дістав на руки гроші. Отож вони документ заховали, а Скорпадського відправили з нічим.

ГЕТЬМАНЦІ ЩЕ ДАЛІ ОПРАВДУЮТЬ ЦЕЙ ПОСТУПОК.

Гетьманці далі обстоюють при своїм і таку „політику" називають правильною. В згаданім комунікаті далі говориться:

„Що таке рішення було едино можливе і відповідало відношенню міжнародніх сил, показує недавня трагедія Карпатської України. Як показали наведені факти з карпато - української трагедії, вся демагогічна карпато - самостійницька оунівська трамтарація була не більш, як прояв політичного дикунства і глупоти, або провокації".

Отож усі спроби наших братів із Карпатської України визволитися з чужого ярма називають ті гетьманські політики „демагогічною карпато - самостійницькою оунівською трамтадрацією". Твердять вони також, що справа самостійности Карпатської України ніколи не була реальна; тому добре зробили гетьманські представники, що вже в 1929 році зреклися її на користь Мадярщини.

ЧОМУЖ ТОДІ ЧІПАТИСЬ НАЦІОНАЛІСТІВ ЗА ТРАГЕДІЮ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ?

Коли Карпатська Україна в міжнароднім укладі ніколи не мала шансів стати самостійною, чи прилучитись до материнього пня, то чомуж тоді гетьманці вину за трагедію в Карпатській Україні звалюють на українських націоналістів і лають їх у таких непристойних, просто хамських словах? Чому гетьманці не поступлять чесно, згідно зо своїми переконаннями і не скажуть: „Люди, не нарікайте на нікого, що впала Карпатська Україна. Вона не могла встоятись. Ми це давно передбачили і зреклися її на користь Мадярщини. Жалуйте тільки тих молоденьких студентів і Січовиків, що в пориві патріотизму пішли на видиму смерть".

Колиб так гетьманці сказали, то навіть ті, що не годяться з ними, призналиб їм мужність і чесноту. Зате теперішнє поступовання гетьманців, беручи під увагу хочби їхній останний комунікат, не можна інакше назвати, тільки гидким хамством і з погордою відвернути від нього обличчя.

КІНЦЕВА ЗАВВАГА.

Накінець треба зазначити, що гетьманці грішать не лиш у загранничній політиці. Вони грішать своєю клясократичною ідеольоґією, яка право завідувати державою хоче віддати вибраній, родовій, аристократичній клясі. Такий підхід є з ґрунту фальшивий. Історія вказує, що родова аристократія дегенерується. З другого боку, життя вказує, що духові аристократи знаходяться серед усіх суспільних кляс — найвищих і найнижчих. Англійська аристократія все реґенерується новими аристократами, з ріжних кляс, яких що року „ушляхотнює" король. Крім того в нас узагалі нема власної родової аристократичної верстви; є лише чужинці.

Грішать гетьманці також і своїм москвофільством, чи „союзом трьох Русей". Хай читач уважно прочитає хочби згаданий комунікат. У ньому на кожному місці підкреслюється, що гетьманський центр бореться проти большевицької влади в Україні, а не проти московської.

Приятельські звязки Скоропадського, цього українського „монарха", з москалями; його привязність на московських балях, у мундирі та з медалями московського ґенерала, відомі. Уявіть собі під ту пору англійського короля в мундирі німецького ґенерала, зо свастикою на рукаві, на балю в Гітлера, а зрозумієте цілий глум над визвольними змаганнями України з боку так званих наших „гетьманців".

Чи таке поступовання це основа до єдности?

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЕДНАННЯ

(За липень 1939)

ПРИХІД:

З переносу		$50.46
Загальний прихід у липні		2,039.31
Разом		$2,089.77

РОЗХІД:

в) Висилка до краю:		
1) Визвольна боротьба	$1,175.00	
2) Раненим і втікачам Карпатської України	425.00	
3) У. Н. Дім в с. Славній	200.00	
4) Рідна Школа	75.00	
5) Інваліди	30.00	
6) Політичні вязні	25.00	
7) Видавництва	25.00	
8) У. Н. Дім в с. Райське	18.00	
9) Дівоча Бурса у Львові	10.00	
10) Дівоча Бурса в Празі	10.00	
11) Сиротинець в Перемишлі	5.00	
12) Кошта висилки грошей до краю	13.35	$2,011.35
б) Школа в Стемфорді		5.00
в) Удержання канцелярії й оплата почтових листів		25.00
Разом		$2,041.35

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Загальний прихід	$2,089.77
Загальний розхід	2,041.35
Лишається в касі	$48.42

Обеднання Укр. Організацій в Америці.

OBYEDNANYE

P. O. Box 122, Church Street Annex, New York City

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РЯТУЙМО УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ.

Здорово думаючі українські маси, які бажають собі життя і розвою, дорожать нашою церквою, бо церква є важний виховний чинник народу. Церква скріпляє загал на дусі, держить суспільну мораль.

В нинішніх часах ми діждалися страшних часів пониження реліґії. Антихристи в людському тілі хочуть усе завернути до поганських часів. Святощі Божі зневажають.

Нещасна доля не пожалувала нашому народові найбільших терпінь, не тільки освітньо - культурних, але й реліґійних. На просторах Великої України під окупацією большевицького молоха московсько - азійська рука знищила нашу церкву. Але в душах українських мас, реліґія живе, й чекає часу, коли на руїнах большевицького антихриста звеличає Бога.

Поступ ворогів у напрямку нищення нашої церкви йде ступнево вперед.

А ми в Америці сидимо спокійно і читаємо що дня наспілі з краю відомости про нечуваний терор ворогів над нашим народом.

Прочитаємо, посумуємо, похитаємо головами тай на тім кінчиться.

Монгол большевик знищив нашу церкву назовні. Виступив явно проти Христової Церкви, проти реліґії і повів протирелігійну пропаґанду безбожництва.

А тепер візьмім ніби католицьку Польщу, і її відношення до католиків інших національностей, які опинилися під окупацією Польщі. Мабуть католицька Польща не відбігла далеко від большевиків у нищенні церков і знущанні над священиками.

Лише з цим винятком, що Польща не нищить костелів, а розбудовує їх.

Польща, закрившись плащиком католицтва, стала катом католицьких українців і своєю поведінкою доказує, що є найгіршим ворогом католицької церкви. Вона поширює ненависть в інших народів і відвертає від людей доброї волі католицизм.

Ни годиться Польщі, як державі; до того католицькій, замикати по тюрмах сотки українських католицьких священиків лише за це, що вписують своїх рідних вірних людей до метрикальних книг своїм рідним виговором, своєю мовою?

Чи в цей спосіб польскі священики поступають по християнськи, що ведуть польських хлопців під українські церкви й кажуть обливати нафтою церкви і підпалювати, як це діялось на Волині, в Холмщині й інших околицях?

Хто з цього радів, як поляки палили і розвалювали наші Божі храми?

Чи тоді опир большевицький не реготався?

Чи такою поведінкою Польща скріпить свою державність?

Така держава не розвинеться. Вона мусить розложитися, впасти.

Піддаю тут конкретну думку, щоб наша еміґрація почала негайну акцію проти Польщі в обороні нашої церкви і наших священиків, які сотками караються по польських тюрмах. Вже приблизно два місяці минає, як ми мали відомости, що 900 наших священиків польський уряд заґнав до тюрми і ті арешти відбуваються на порядку деннім. Як так далі піде, то не залишиться ані один наш священик на волі. Чейже ми брати свого народу! Годі дальше терпіти і лише вичитувати в пресі, що в краю дється і здвигати плечима.

До акції в обороні церкви й священиків наших повинен стати ввесь загал разом з нашими священиками. Треба повести збірку по всіх наших парохіях, частину післати нашим священикам як поміч, які опинились по тюрмах, а за решту зібраних грошей видати брошури чужими мовами і в них представити Польщу такою, якою вона в дійсності є; як поводиться з нашим народом; що робить з нашими церквами й священиками, скільки наших церков спалила, знищила, і загарбала для себе.

Таксамо від усіх наших парохій, з підписами священиків і урядів парохіяльних вислати зажалення то Папи Римського, до Ватикану.

Ця акція протестаційна повинна відбутись в однім дні по всіх наших парохіях, і в однім дні вислати всі разом зажалення до Ватикану, й представити ці кривди наші; як польські католики поводяться з нами.

Ми, українці католики, достойні оборони від Папи, бо ми є таксамо вірні католики, як інші.

Найперші початки повинні почати наші священики і провідні люди відповідно й пляново, як воїни Христа, й стати в обороні наших святощів і наших священиків.

Г. Туркевич,
Сиракюз, Н. Й.

НОВА ПРОФЕСІЙНА СИЛА.

Недавно в Нюарку, Н. Дж., ми одержали нову професійну силу не з рідних земель, але зпоміж тут родженої молоді. Цею професійною силою є 24-літній син громадян Павла й Михайлини Романишин.

Іван Романишин, хоч іще молодий, вже здав цього року адвокатський іспит з добрим успіхом і стає в ряди наших професійних сил на американським континенті. Його родичі й ціла наша молодь покладають на нього великі надії. Коли приглянемось ближче до його дотеперішньої праці, то її можна звести до двох точок, а це: праця між американцями й праця між українцями.

У 15. році життя він кінчить гай скул. В університеті стає предсідником Нюарського Університетського Гонорового Товариства; членом Альфа Мі Епсільон 97%; головою Дискусійного Товариства, Гавалірс; провідником Університетського Дискусійного Гуртка, що у своїй дебаті переміг гуртки Колюмбії, Гарвард, Веслеєн (Конн.), Вермонт Університету, Ню Йорк Університету і інших. Він був відзначаючим учнем, другим у клясі; предсідником і бесідником у школі й на мирових нарадах; заступником голови Правничої Національної Школи: братчиком товариства Делта Тета Фі; урядуючим заступником предсідника Школи Штук Нюарського Університетського Товариства, та є членом Лави Директорів у Нюарку. Це менш-більш його діяльність серед чужих людей, що вказує на невичерпну енергію цього українського юнака.

Та й не менші праці кладе Іван Романишин серед нашого громадянства. Коли переглянути його життя від першого року, коли він був вписаний у члени У. Н. Союзу, то побачимо, що він тих 24 роки не промарнував, а всеціло віддав для нашої справи, головно для тут родженої молоді. Він жеж молодий, душа його молода, то й не диво, що більше прикладає старань і знання молоді, яка його більше, чи, можна сказати, краще розуміє. Уже два роки є головою Української Молодечої Ліґи в П. Америці; стає організатором і адміністратором Українського Тризуба (журнал); організує Український Університетський Гурток у Ню Джерзі Стейт; вибраний два рази головою Українського Університетського Гуртка; основує Український Гурток Красномовства; є членом 176 відділу У. Н. Союзу, виступає як бесідник на ріжних українських вічах і зборах.

Небавом адвокат І. Романишин буде мав власний офіс у Нюарку, Н. Дж., до послуг усього нашого громадянства.

Віримо, що такий чоловік талановитий буде мати добрий успіх, чого йому всі бажаємо від щирого серця.

І. У., Ірвінґтон, Н. Дж.

Скромність.

Господиня маленького дімку на передмісті розвішує із служницею мокру білизну в городі. Неґайно шепче!

— Тс! Марусю, прошу принести мої нові нічні сорочки.

— Та вони не були в пранню. Лежать у шафі.

— Тихо! Марусю, принеси! Сусідка тут заглядає, то най побачить їх!

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У суботу, 19. серпня 1939 померла в шпиталі Св. Елисавети в Елизабет, Ню Джерзі по короткій і важній недузі довголітня членка У. Н. Союзу,

МАРІЯ ЯДЛОВСЬКА,

вдова по бл. п. Семені Ядловськім, довголітнім головнім урядникові У. Н. С.

Походила з села Ждиня, горлицького повіту, Західня Україна, де вона родилася в 1878. році. Прожила 61 літ.

До У. Н. Союзу вступила в 1907. році й була членкою ввесь час; останні роки була членкою відділу „Свобода", ч. 25. У. Н. С.

Осиротила сина Михайла.

Похорон відбудеться з дому жалоби 339 Розгил Плейс, Елизабет, Ню Джерзі, в понеділок 21. серпня.

Вічна Їй память!

ЗАСУДЖЕНИЙ.

Френк Гейз (направо), посадник міста Вотербері, в стейті Конетикот, бувший віцеґубернатор того стейту, після розправи, на котрій присяжні признали його винуватим злочину обману міста на поважну суму грошей. За ним Томас Келі, його секретар, що був засуджений із Гейзом і 18 іншими підсудними.

ЧИСЕЛЬНА СИЛА МАЙБУТНІХ ВОЄННИХ ПРОТИВНИКІВ

У старокраєвій пресі не сходить зо шпальт часописів питання: яке відношення сил держав, що можуть незадовго знайтися в противних таборах? Наводять між іншим замітні статистичні дані, зладжені одним польським військовим фахівцем.

За цими даними, коли брати під увагу загал населення, то Німеччина своїм 90 міліоновим бльоком просто пригоомшує цілу Европу; Польща з 35 міліоновим населенням лишається далеко в тіні. Але коли взяти для порівнання річники населення в одній та другій державі, то справа не є вже така безнадійна. Наприклад населення у віці між 23 і 28 роком Польща має 3 міліони, а Німеччина 6 міліонів, тобто відношення сил є 1:2, а не 1:3, як при порівнянні загалу населення в обох державах.

Загально положення представляється ось як: населення між 23. і 28. роком Німеччина має 6 міліонів, Франція 3.1 міл., Італія 3.9 міл., Польща 3 міл., Англія 3.8 м. Як бачимо, крім німців, чотири інші европейські народи є майже рівно сильні. **Коли зсумувати сили обох противних таборів з уваги на річники між 23—28 роками, то 9.9 міліона французів, англійців та поляків стоятиме проти 9.9 міліона німців та італійців, творячи в той спосіб ідеальну рівновагу.**

Коли взяти під увагу населення у віці від 18—28 років, то це відношення викаже маленьку зміну, а саме: проти 11.5 міліона німців та 6.9 міліона італійців матимемо 5.3 міл. французів та 5.7 міл. поляків та 7.5 міл. англійців, що дає протинімецькому бльокові перевагу на 200 тисяч осіб. Ця перевага має своє джерело в тому, що польські молоді річники є числом сильніші від таких річників в інших державах.

З точки погляду на число спосібних до війни — окремі народи мусілиб бажати собі війни в дуже ріжних роках. Для **Франції** рік 1938 був дуже багатий на людський матеріял річників, а саме річників від 1896 до 1914 і 1921—1932. Від 1932 число населення у Франції жахливо паде. Для **Англії** найкорисніший саме біжучий 1939 рік, бо в періоді між 1897 р. до 1926 р. Англія достійно мала добрі річники, а по 1926 р. зачався сильний спадок природнього приросту. Для **Німеччини** „вимріяним" роком війни був би 1941 рік. В цьому році сходяться в Німеччині в найбільшому числі багаті на людський матеріял річники 1903—1912 років і дальші, з яких річник 1923 в цьому році переступить вік 18 років. Для **Італії** найуспішнішим воєнним роком буде 1945 рік, бо в тому році будуть до диспозиції сильні числом річники з років 1906—1916 і перші повоєнні річники з років 1921—1922. Для Польщі з уваги на природній приріст працює сам час.

Є безсумнівне, що Англія та Франція тратитимуть свій людський потенціял з року на рік, що може теж Німеччина по якомусь часі зачне зменшувати свій приріст. Але Польща та Італія мають перед собою ще низку успішних років і викажуть знижку населення аж тоді, коли в життя зачиснуть річники з часів кризи по 1931 році.

Якщоб війна вибухла в кінці цього року, то найбільш упривілеєною державою булаб Англія. Рік 1939 для Англії — найліпший. В цьому році Англія матиме аж 28 „добрих" річників, спосібних орудувати зброєю. У звязку з минулим роком біжучий рік теж несогірший для Франції, яка розпорядкалаб тепер 29 „добрими" річниками. Для Німеччини та Італії 1939 рік не дуже сприятливий щодо числа річників, спосібних до зброї. В Італії в цьому році буде 21 добрих річників, а в Німеччині 22.

З точки погляду на живу людську силу, до воєнної розгривки повинні змагати Англія та Франція, Німеччина ризикувалаб ще війною, а для Італії булоб найкорисніше відложити війну ще на 2—3 роки.

Чи охочі до війни держави дадуть себе залякати мовою чисел, що їх комбінують ріжні статистики? А головне: чи ці числа на 100 відсотків вірні? Це виявилосьб щойно у війні.

ВІДЗНАЧЕНА РИБА.

На конкурсі эприводу „карнавалу" у Веніс, Каліфорнія, першу нагороду за найкраще обдуману групу дістали три дівчата, що їхали на хребті штучної риби.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

КЛІВЛЕНД, О.

З ювилею на народні цілі.

Громадяни Микола і Юстина Лембор святкували 25-літній ювилей свого подружого життя. З тієї нагоди їх приятелі, п. Марія Морозович і п. Анна Кузик, справили їм несподіванку: влаштували гостину і запросили гостей. Гостину перепроваджував секретар від. 334, Степан Морозович. Опісля забрав голос довголітній касієр від. 102 УНС, Дмитро Даруш і, зложивши щирі бажання ювилятам, попросив приявних, щоб з такої гарної і веселої забави не розійшлись, не згадавши про рідний край і жертвами не давши доказу любови до нього. Збіркою занялись Параня Різун і Д. Даруш. Зложили: М. і Юстина Лембор $2; по $1: С. Морозович, І. Добромильський, І. Медвідь, П. Різун; по 50 ц.: А. Садовський, П. Курц, Ф. Дучик; по 35 ц.: М. Кавалець, П. Добуш; по 25 ц.: М. Волянська, С. Медвідь, С. Туцка, П. Пукач, П. Дучик, А. Кузик, П. Попіль, М. Габі, Д. Даруш; решта дрібними. Разом $11, які переслано через Обєднання з призначенням: $6 но Рідну Школу в старім краю і $5 на Культурний Город у Клівленді.

П. Р.

НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ И ПОМЧ СІЧОВИКАМ.

Ембрідж, Па.

На академії в честь бл. п. Е. Коновальця отсі громадяни зложили пожертви на визвольну боротьбу по $1: адв. В. Онишків, І. Сушинський, И. Литвин, о. Д. Сенета, о. С. Мусійчук, о. І. Коцан, П. Левицький, П. Андрусишин, А. Хлиста, Н. Жук, П. Мисько, І. Стоткан, Д. Скрабут, І. Сушинський мол., М. Скрабут; по 50 ц.: М. Фук, Шир, Г. Лазар, М. Лиско, И. Бончак, С. Ковальчук, К. Сабат, А. Осух, М. Коцан, І. Пахтій, Т. Грицик, А. Набережна, К. Галабан, Я. Лисяк; по 25 ц.: І. Бобак, К. Мідяновська, Д. Дзюбан, М. Ханьвич, А. Кощович, А. Галабан, А. Ґіза, В. Кміт, І. Сухий, пані Петринюк, пані Савчин, М. Лишінська, А. Качмар, Ю. Дорош, А. Сачак, С. Смугала, Д. Батіг, Т. Гусак, Т. Батіг, К. Шалюга, Л. Госан, М. Старощак, Д. Савчин, І. Кітик, Д. Галабан, Д. Федчик, Д. Ґудзеляк, М. Грицак, М. Хома, Т. Варховляк; дрібними $6.82. Збіркою занялися членниці від. УЗХ-ОДВУ: пані Коцан, пані Петринюк, пані Набережна і пані Савчин.

Управа 36-го від. ОДВУ.

Бруклин, Н. И.

Члени 43-го відділу ОДВУ зібрали $31.45 на поміч раненим Січовикам. Жертвували: А. Гавришко $13.45 (листа жертводавців згублена). На листу Н. Цебрівського зложили: Комітет села Романова $2; по $1: П. Н (друге імя нечитке), М. Костів, А. Сноцик, Г. Цимбрівський, Н. Цебрівський, Г. Волічинський; по 50 ц.: Ю. Ґабрик, К. Кузьма, П. Романів, В. Сабенко, А. Яцишин, А. Королик; по 25 ц.: Ф. Скульський, І. Мудрик. Разом $11.50. На листу В. Саїва зложили по $1: А. Цюпа, Е. Карпюк; В. Саїв 50 ц. Разом $2.50. На листу М. Баглая зложили по $1: В. Галась, В. Сукмановський, А. Дацишин, М. Баглай. Разом $4. На срібнім весіллі Івана і Михайлини Цюпів наступні зложили пожертви: І. Цюпа $2; по $1: І. Макаревич, М. Макаревич, Т. Макаревич, В. Возняковський, М. Клим, И. Бавер, Т. Кімблінгер, В. Обара, Ф. Квасневський, Г. Романчук. Разом $12, з чого $6 вислано на поміч Січовикам, $6 на укр. радіопрограму.

Вест Істон, Па.

На концерті Т. Шевченка зложили на поміч Січовикам по $1: о. М. Колтуцький, М. Колодруб; по 50 ц.: Ф. Саґатий, М. Загоройко, З. Заячевський, Д. Вересюк; по 25 ц.: П. Ґавур, Р. Підгайна, А. Колодруб, М. Савчук, І. Вересюк, Т. Терлецький, М. Підгайний, І. Остюк, В. Боднарський, І. Мазурик. Разом $7.

Д. Вересюк.

Гартфорд, Конн.

Пані Кат. Ярошевич зібрала на визвольну боротьбу $3.25 з пушки, а $5.25 на листу, на яку зложили отсі громадяни по $1: Н. Скоробогатий, К. Грищук, Н. Лата, А. Мартинюк; П. Предзімірський $1.05; Н. Н. 50 ц.; П. Бомк і Г. Яворницький, по 25 ц.

Пасейк, Н. ДЖ.

На весіллі у гром. Данила й Анастасії Ваньків з Рошел Парку отсі громадяни зложили пожертви на визвольну боротьбу по $1: Д. Ванько, П. Шкапяк, С. Бакуменко, Е. Криловська, И. Ґиречка, В. Матвіяс, М. Ґиречка, Е. Семенович, І. Білобран, Е. Ковальський, М. Баран, М. Кіналюк, Т. Клин; А. Лютий 75 ц.; по 50 ц.: А. Редьква, Г. Кідонь, С. Ґріца, С. Бущак, а решта дрібними. З того на визвольну боротьбу $15.25, а решту на укр. радіову програму.

Елизабет, Н. Дж.

З нагоди 9-го Зїзду ОДВУ члени 65-го від. ОДВУ зложили на визвольну боротьбу $39. Жертвували: від. 65-тий ОДВУ $10; по $2: Г. Закорчений, Ю. Гвіздь, Конст. Качуряк; по $1: П. Сташко, М. Ґенега, М. Безкоровайний, С. Каша, М. Барболяк, А. Огар, С. Мохила, В. Федчишин, В. Буката, І. Клок, М. Ґаліновим, В. Вітушинський, Г. Козур, М. Ковальчук, М. Поливчак, М. Ґерета, М. Гринишак, Т. Кобрин, С. Пограничний, М. Сухорський, Е. Лещак, П. Пітула, Т. Бутинець.

Управа 65-го від. ОДВУ.

Міннеаполіс, Мінн.

З писанки на поміч раненим Січовикам зложили: проф. О. Грановський $10; д-р М. Гайдак $5; А. Процай $2; по $1: о. П. Короуновський, К. Качмар, Н. Ванджура, И. Коцюбова, А. Денис, П. Попеза, Д. Попко, С. Рихлій, І. Гарасим, Ю. Деделюк, В. Мельник, Т. Кохан, И. Кольба, М. Коханова, М. Кольбова, І. Демянишин, В. Проць, П. Гайва, С. Коцюба, О. Пилатюк, Р. Ясенюк, П. Андрущак, П. Садовий, В. Герман, В. Салаван; І. Драбинястий 60 ц.; по 50 ц.: І. Тофан, І. Якимів, К. Гоца, А. Шкірка, В. Демяник, М. Вересюк, О. Ниск, М. Нелсон, Д. Породько 30 ц.; А. Приймак 25 ц.; дрібними 85 ц. Разом $48.20.

На срібному весіллі п. Петра Андрущака зложили на визвольну боротьбу по $2: С. Коцюба, П. Андрущак; по $1: В. Мельник, І. Якимів, П. Коцюба, А. Денис, д-р М. Гайдак, проф. О. Грановський, П. Качмар, П. Гайва, О. Пилатюк, Ю. Деделюк; В. Демяник 50 ц. Разом $9.50.

П. Гайва.

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

Пані Я. Левицька зібрала на поміч Січовикам $8.90. Зложили: Ю. Малин $2; по $1: Н. Кравчук, В. Ґлют, С. Дубяк; по 50 ц.: пані Качмар, Нуський, І. Ференчак; 10. від. ОДВУ, А. Кущик, А. Притуляк; по 25 ц.: Д. Помийчук, С. Мельник, І. Гірча.

XX. сторіччя.

— Пане директоре, чи міг би я попросити звільнення з бюра на завтра пополудні?

— Ага, знаємось на тім. Певно, ваша бабця... Неправда?

— Так, пане, директоре, моя бабця завтра перший раз скаче із легколадом з літака.

— Пане комісаре, я вчора доніс, що моя дружина пропала. Сьогодні хочу просити, щоб поліція заперестала розшуки за нею...

— Що? Вернулася вже вона додому?

— Ні! Я тільки роздумався...

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(59)

Коли Тарзан учув крики, що отсе наступають треновані льви, він повернув очі в бік королівської стайні. Звідтам справді виходола череда львів, щонайменше з пів сотки, на ланцюхах у руках сторожів. Льви побачили збентежену юрбу й собі почали нервуватись і рватись уперед до юрби.

Але юрба, як було сказано, дістала такої відваги, що готова йула боротись і з львами. Чи багато вона могла зробити з пазурами і зубами лютих звірів, це інша річ. Та юрба тепер не думала про це. „Випустіть Тарзана!" — кричала юрба навіть тепер, в обличчі великої небезпеки.

Це були приятелі Тарзана. А Тарзан приятелів не лишає самих. Немов тигр у клітці, він поглянув по стінах і з розпуки теж немов тигр заревів. Та в тім, у розпуці, він кинувся до грубих штаб. Розпука додала йому сили і штаба подалася. Заохочений тим, він напняв усі мязи і вирвав штабу.

Далі вирвав ще одну і висунувся надвір. Юрба в подразненні не запримітила його прибуття. Увага приявних була так прикута до львів, що вони ні не замічали Тарзана, ні не хотіли йому уступитись. Щойно його могутні лікті промостили йому шлях і він знайшовся в середині.